

Ю. О. Гарюнова

Мовні засоби репрезентації психологічної оцінки
у кінокритичних текстах

Досліджуючи соціальну мотивацію вибору мовних засобів у кінокритичних текстах (журнали «Telecity», «Новинар», «Український тиждень»), ми розглядаємо як одиниці виразно марковані, вибір яких зумов-

люється ситуативно, мовні репрезентанти оцінного значення. Н. Д. Арутюнова у класифікації типів оцінки виділяє як один із видів психологічну оцінку, що може бути репрезентована номенами з інтелектуальним та емоційним оцінним значенням. У своєму дослідженні ми апелюємо до цієї класифікації.

Засобами вираження **інтелектуальної** оцінки можуть бути лексеми, у яких інтелектуальна оцінка належить до денотативного компонента, тобто є поняттєвою (логічною): *«З усього перерахованого ви вже, певно, зрозуміли, що це кіно є інтелектуальним»*. Зниженість інтелектуальної оцінки може забезпечуватись контекстуально: *«Хто винен? Якщо ви не стомитесь півтори години дивитися на брудних чоловіків у залізобетонному антуражі, зможете отримати втіху від щохвилинної зміни версій і симпатичного головного героя у виконанні Джима Кевізела»*. Автор, говорячи про банальність фільму і його неоднозначність із точки зору сюжетної та ідейної лінії, підкреслює його знижену оцінку, що інтенсифікується використанням складнопідрядного речення з підрядним умови. Інтелектуальна зниженість може досягатись за рахунок прийому антитези – протиставлення змісту двох речень: *«Раніше у фільмі треба було розібратися, хто принц, а хто бідняк. Сьогодні ж вважається, що найкумедніше – дізнатися, хто гомосексуал, а хто лише вдає з себе такого»*.

Емоційна оцінка може належати до денотативного компонента значення слова: *«Весела стрічка, ніби створена для теплого сімейного кола і чаю з вівсяним печивом перед сном...»*, а також досягатись шляхом метафоричного перенесення: *«Тепла домашня комедія»*.

Специфічним засобом вираження психологічної оцінки є прийом ствердження через заперечення: *«...у фільмі повно кривавих сцен, які в жодному разі не додають душевного спокою»*. Конструкція *не додають душевного спокою* констатує, що фільм є психологічно напруженим, а інтенсифікує оцінний аспект конструкція *у жодному разі*.

Автори кінокритичних текстів постійно вдаються до моделювання уявного комунікативного простору, що включає мовця та опонента. Мовець репрезентує особисте, суб'єктивне бачення культурних цінностей і, намагаючись вплинути на уявного співрозмовника, скорегувати його погляди, вдається до використання певних мовних засобів. Часто чітко моделюється комунікативна ситуація із членуванням мовного простору на «свій» і «чужий». Таким чином автор контролює зближення з опонентом чи віддалення від нього. Кінокритик висловлює власні погляди прямо чи опосередковано, через допоміжні засоби. При цьому особливо придатними виявляються лексичний та синтаксичний рівні.